

KATEDRA TEORIE KULTURY FILOZOFICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

Autor práce: Mgr. Martin Levý

Název práce: *Graffiti a jeho „prostor“: graffiti v kontextu prostoru, města a architektury /
Graffiti and his „space“: graffiti in the context of space, architecture and town*

Oponent práce: PhDr. Barbora Půtová

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.

POSUDEK OPONENTA RIGORÓZNÍ PRÁCE

TÉMA RIGORÓZNÍ PRÁCE

Předmětem rigorózní práce je teoretická analýza fenoménu graffiti. Autor se zaměřuje na tento historicky umění opomíjený segment umění, zpravidla ani neklasifikovaný jako autonomní linie vývoje dějin umění, který v kulturologických intencích označuje za sociokulturní projev. Zároveň upozorňuje na vlastní snahu porozumět graffiti v současné společnosti prostřednictvím interdisciplinárního přístupu. Graffiti autor analyzuje na pozadí tezí a teoretických modelů Michela Foucaulta, Roberta K. Mertona nebo zejména Marca Augého.

KONCEPCE A STRUKTURA RIGORÓZNÍ PRÁCE

Autor rigorózní práci rozdělil do šesti relativně nezávislých kapitol. V první kapitole se zabývá městem a urbánním prostředím, které představuje platformu pro vznik graffiti. To zároveň nominuje na nezbytnou součást městského prostoru, jež vtiskuje tvářnost a vytváří prostorový rámeček. *„Projev graffiti je podle našeho názoru vytvářením autonomní osobní mapy jedince nebo skupiny jedinců.“* (Levý 2011, 11)

Ve druhé kapitole pozornost výstižně obrací na architekta, teoretika architektury a představitele purismu Adolfa Loose, stejně jako na představitele funkcionalismu. V tomto kontextu aplikuje myšlení francouzského antropologa Marca Augého a užití jeho dichotomie místo/ne-místo. Kategorii ne-místo autorovi slouží k vysvětlení principu moderní architektury a urbanismu.

Třetí kapitola otevírá problematiku graffiti. Autor provádí historickou analýzu vzniku a vývoje graffiti. Zde je výstižně uvedeno, že „*rozdíl mezi graffiti a umělci a mnoha jinými klasickými umělci neleží v základě uznání jejich umění, ale spíše v jeho legálnosti*“ (Levý 2011, 49). Autor i naznačuje existenci graffiti v hluboké minulosti, ovšem teprve 2. polovina 20. století umožnila graffiti vystoupit v podobě autonomního projevu. Kromě historického vzniku jsou v práci uvedeny i formy graffiti a nepřímý zakladatel graffiti Jackson Pollock a dále přední reprezentanti graffiti – američtí tvůrci Jean Michel Basquiat a Keith Haring.

Čtvrtá kapitola vychází z archeologické metody Michela Foucaulta a teorie Jeana Baudrillarda, v nichž se graffiti stává znakem, jež neodpovídá žádnému existujícímu jevu, a tím i postrádá oporu v realitě. Graffiti „*jsou nezkratné a nepochopitelné v tom, že jejich poselství je prázdné, neplatné, je bez sdělení...*“ (Levý 2011, 85).

V páté kapitole autor rozvádí kategorii ne-místo. Tuto kapitolu spatřuji jako nejvíce autorskou a přínosnou z kulturologického i antropologického hlediska. Autor zde ne-místo definuje jako oblast nepotřebnou a nefunkční, jež se stává ostrovem vně města. Právě graffiti jsou způsobem, jak vtisknout ne-místu *genius loci* a oživit jeho zaniklý nebo již nevyužívaný potenciál. Podle autora lze připodobnit graffiti k „mechu“, který se „*objeví na místech, kde není život*“ (Levý 2011, 91). Dokonce předkládá příklad ne-místa v podobě Berlínské zdi. Vedle ne-místa předkládá graffiti na pozadí kategorií „čisté“ a „nečisté“. Graffiti je společností vnímáno jako „nečisté“, neboť se i zpravidla vyskytuje na místech nepřístupných nebo zakázaných, jež znesvěcuje a kontaminuje.

V poslední kapitole autor vstoupil na poli reflexe graffiti v oblasti literatury a historie umění. Upozorňuje zejména na americkou teoretičku umění Suzi Gablikovou, jež se zabývala problematiku uměleckého díla a statusem graffiti.

VÝHRADY A KONCEPČNÍ DOPORUČENÍ K RIGORÓZNÍ PRÁCI

1. Nesystematické dělení kapitol rigorózní práce; čtenář se ztrácí v textu.
2. Nezasvěcený a laický čtenář není schopen orientace v popiscích, které nejsou sjednoceny. Navíc schází přesná lokalizace graffiti v městském prostředí a v některých případech se popiska vůbec nenachází, jako například na straně 107.
3. Neobvyklé užívání plurálu v rigorózní práci. Předpokládám, že autor je jediný tvůrce práce, není třeba skromnosti ani zaštit'ování vlastního textu neexistujícím „kolektivem autorů“.

4. Ve snaze zasadit graffiti do institucionální sítě nebo označit graffiti jako „umění/uměleckou tvorbu“ mohl autor pracovat i s vlivnými teoriemi historiků umění nebo uměleckých kritiků, k nimž patří například Arthur Danto, Morris Weitz nebo George Dickie.
5. Autor mohl více věnovat pozornost sociologickým faktorům vzniku graffiti – touha po uznání a projev hledání vlastní identity. Například kanadský antropolog Ivan Davidson Kalmar graffiti spatřuje jako projev mladých lidí, kteří usilují o zanechání stopy sebe sama ve veřejném prostoru.
6. U forem graffiti postrádám hlubší exkurz do jejich geneze. Autor do rigorózní práce nezahrnul první jména writerů, jako byl TAKI 183 nebo FLINT 707, jenž vytvořil v roce 1973 první wholecar (graffiti po celé ploše vagonu).
7. Zcela nezanedbatelnou komponentu reprezentuje i způsob realizace graffiti v městském terénu, způsob jejich aplikace, jenž je v rigorózní práci zcela opomenut.
8. V bibliografii nejsou zahrnuty takřka žádné monografie jednotlivých tvůrců graffiti, jichž bylo po roce 2000 publikováno široké spektrum.

KOMPLEXNÍ HODNOCENÍ RIGORÓZNÍ PRÁCE

Volba tématu:	1. Mimořádně aktuální 2. Aktuální pro danou oblast 3. Užitečné a prospěšné 4. Standardní úroveň 5. Neobvyklé
Cíl práce a jeho naplnění:	1. Vhodně zvolený cíl, který byl naplněn 2. Vhodně zvolený cíl, který byl částečně naplněn 3. Vhodně zvolený cíl, který nebyl naplněn 4. Nevhodně zvolený cíl
Struktura práce:	1. Originální – zdařilá 2. Logická – systémová 3. Logická – tradiční 4. Pro dané téma tradiční 5. Pro dané téma nevhodná
Práce s literaturou:	1. Vynikající, použity dosud neběžné prameny 2. Velmi dobrá, použity nejnovější dostupné prameny 3. Dobrá, běžně dostupné prameny 4. Slabá, zastaralé prameny
Vybavení práce (data, tabulky, grafy, přílohy):	1. Mimořádné, funkční 2. Velmi dobré, funkční 3. Odpovídá nutnému doplnění textu

4. Nedostačující

Přínosy rigorózní práce:

- 1. Originální, inspirativní názory**
2. Ne zcela běžné názory
3. Vlastní názor argumentačně podpořený
4. Vlastní názor chybí

Uplatnění rigorózní práce v praxi a ve výuce:

1. Práci lze uplatnit v praxi
- 2. Práci lze uplatnit ve výuce**
3. Vhodná pro publikování
4. Práci nelze příliš využít ani v praxi ani při výuce

Formální stránka:

1. Výborná
- 2. Velmi dobrá**
3. Přijatelná
4. Nevyhovující

Jazyková stránka:

1. Stylistika
 - a) výborná
 - b) velmi dobrá**
 - c) dobrá
 - d) nevyhovující
2. Gramatika
 - a) výborná
 - b) velmi dobrá**
 - c) dobrá
 - d) nevyhovující

Návrh hodnocení rigorózní práce:

- 1. Doporučuji k obhajobě**
2. Nedoporučuji k obhajobě

OTÁZKY K OBHAJOBĚ

V průběhu obhajoby bude autor vyzván, aby seznámil komisi s důvody sepsání rigorózní práce a osvětlil případnou autorskou tvorbu graffiti. Vyjádří se i k otázce, jakým způsobem selektoval literární prameny, jež uplatnil v rigorózní práci. Autor dále vysvětlí, z jakých důvodů opomenul genealogii vzniku graffiti, jak uvádím v oddíle výhrady a koncepční doporučení k rigorózní práci (bod 6).